

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА КРУШЕВАЦ

37000 Крушевац, Чолак Антина 41, тел: 037 427 811 факс: 037 421 912 e-mail: kontakt@poljostanica.com

БРОЈ 2

БИЛТЕН

ФЕБРУАР 2012

САДРЖАЈ

1. Прихрањивање озимих житарица- *дипл.инж.Радојка Николић* 3
2. Микроклимат у овчарнику-*дипл.инж.Бобан Росић*.....4
3. Избор сорти кајсије за производне засаде-*дипл.инж.Живомир Николић*.....5
4. Зимско прскање воћка и винове лозе-*дипл.инж.Драгољуб Милосављевић* 6

ПРИХРАЊИВАЊЕ ОЗИМИХ ЖИТАРИЦА

Прихрањивање пшенице, јечма и тритикале је најважнији посао који у наредном периоду предстоји ратарима. Сетва је обављена у отежаним условима и углавном ван оптималног рока за сетву и са мањим количинама минералних ђубрива. Због ових разлога прихрањивању треба посветити посебну пажњу: када временски услови то дозволе обићи своје парцеле, установити фазу развића, изглед и склоп биљака.

Прихрањивање је наставак основног односно предсетвеног ђубрења. После зиме и ниских температура жита су исцрпљена и гладна па је неопходно прихрањивањем помоћи даљи интензивни раст и развиће биљака.

Азот ће омогућити бржу и бољу регенерацију тј, стварање нових листова, бржи пораст, боље бокорење и формирање већег броја класова.

ВРЕМЕ ПРИХРАЊИВАЊА

Пре прихрањивања обавезно обићи парцеле и утврдити стање усева : густина усева, боја листа и фаза развића па у складу са тим утврдити време ђубриња и количину ђубрива.

- Најбоље је прихрањивање вршити у фази бокорења (крајем фебруара и почетком марта)
- Корективно прихрањивање у фази влатања (по потреби)
- Најбољи ефекат **искоришћавања ђубрива** се постиже уношењем пред кишу како би оно доспело у зону кореновог система.

ИЗБОР ЂУБРИВА

- Треба користити ђубрива са лакоприступачним азотом из којих ће биљке лако и брзо усвајати азот
- Прихрањивање се обавезно обавља КАН-ом или АН-ом пошто се из њих азот најбрже и најлакше усваја од стране биљака
- КАН и АН не мењају реакцију земљишта тј не повећавају киселост земљишта као УРЕА
- За прихрањивање никако не користити НПК ђубрива јер она прави ефекат испољавају применом у основној обради или предсетвеној обради земљишта.

КОЛИЧИНА ЂУБРИВА

Количина ђубрива зависи од :

- плодности парцеле
- предусева
- количине ђубрива пре сетве
- стања усева
- густине усева
- врсте житарица

ОРИЈЕНТАЦИОНА КОЛИЧИНА ЂУБРИВА

Озима пшеница :

- 200-300 кг/ха КАН-а или АН –а

Озими јечам :

- 150-200 кг/ха КАН –а или АН-а

Тритикале :

- 200-300 кг/ха КАН –а или АН -а

Озими овас :

- 100-150 кг/ха КАН – а или АН -а

Дипл. инж.Радојка Николић

СТОЧАРСТВО

МИКРОКЛИМАТ У ОВЧАРНИКУ

Правилан смештај оваца је један од врло важних услова за достизање оптималног нивоа производње. Овчарник мора да испуњава основне неопходне услове за живот оваца и за остварење њихове пуне производње.

Температура ваздуха. Овцама нису потребни посебни услови у погледу топлоте, јер нису толико осетљиве, нарочито у погледу ниских температура. Објекат за овце мора да буде изграђен тако да у њему не буду превише ниске, а ни превише високе температуре. Током зиме температура у овчарнику не сме да је испод $+6^{\circ}\text{C}$, а лети изнад $+25^{\circ}\text{C}$. За време зиме температура у овчарнику би требало да је између $+12$ и $+15^{\circ}\text{C}$. У просторији која је предвиђена за јагњење температура зими не сме бити ниша од 12°C . Најповољније је ако се температура одржава на око 18°C . Неколико недеља по јагњењу температура може да буде и $10 - 12^{\circ}\text{C}$.

Влажност ваздуха. Да би се у овчарнику обезбедила оптимална влажност ваздуха неопходна је одговарајућа запремина, добра топлотна изолација као и одговарајуће проветравање. Засићење ваздуха у овчарнику воденом паром настаје дисањем оваца, лучењем мокраће и влажењем простирке која испарава. Тако ослобођена водена пара се кондензује на хладним зидовима и плафону и у капима пада и понови кваси простирку. Без обзира на годишње доба, влажност ваздуха у овчарнику не треба да буде већа од 75%. Превелика влага у ваздуху је штетна за здравље оваца а доводи и до бржег пропадања објекта.

Осветљење у овчарнику. Веома значајан фактор ја осветљење, како природно, тако и вештачко. Директна сунчева светлост нарочито је важна због њене улоге у стварању Д витамина у кожи оваца, као и на психичко стање јединки.

Природно осветљење у овчарнику обезбеђује се прозорима чију површину треба ускладити са површином пода у односу $1 : 20$. Поред дневног, за осветљење овчарника (нарочито у зимском периоду) неопходно је и вештачко осветљење. Сијалице се обично постављају на кровној конструкцији. Осветљење треба да буде бар 70 лукса (око 5 до 7 W/m^2 за флуоресцентне сијалице). Потребна је сијалица од 100 W на 120 до 150 m^2 пода.

Проветравање. Овце у овчарницима троше велике количине кисеоника, а одају знатне количине угљен-диоксида и водене паре. Истовремено, распадањем мокраће и балеге ствара се амонијак, сумпор-водоник и други гасови. Осим тога, у ваздуху се налазе различити микроорганизми, као и прашина. Овако загађен ваздух може врло неповољно да делује на здравље оваца и њихову производњу због чега је неопходно обезбедити његову замену свежим и чистим ваздухом. Стална измена ваздуха у овчарнику (вентилација) не би смела да утиче неповољно на одржавање оптималне температуре у објекту нити да проузрокује промају. Максимална брзина струјања ваздуха не сме бити већа од $0,5\text{ m/s}$.

Дипл.инж.Бобан Росић

ИЗБОР СОРТИ КАЈСИЈА ЗА ПРОИЗВОДНЕ ЗАСАДЕ

Сорта својим генетским потенцијалом представља основни чинилац родности. Досадашњи засади кајсије код нас подизани су стихијски без утврђеног програма око избора сорте, подлоге или посредника, локације, експозиције и др. За садњу се углавном користио садни материјал који се тренутно налазио на тржишту. У производним засадама Србије углавном су биле заступљене две сорте и то Мађарска најбоља која је заступљена са преко 70%, и Кечкеметска ружа са 20-30% заступљености, што је довело до нередовне родности и прераног сушења стабла.

Добро одабране сорте за гајење су основна и најважнија гаранција за редовне и стабилне приносе. Разлике у погледу родности, квалитета плодова, отпорности према проузроковачима болести знатно су изражене код неких сорти кајсија.

Сорте Костјужински, Легеди оријаш, Амброзија (клон НС), Роксана и новосадске селекције су испољиле значајне предности у погледу родности и квалитета плода у односу на водећу сорту Мађарску најбољу.

При подизању засада посебну пажњу треба посветити и око избора сорте опрашивача и њеног распореда у засаду. Најбоље је да се нови засади кајсије подижу са 3 до 4 добро одабране сорте. Распоред сорти у засаду може да буде по таблама, тако што ће на једној табли бити заступљена једна сорта, а на другој табли друга, на трећој табли трећа сорта итд.

Ако су у засаду заступљене страноопходне сорте као што је Роксана, Цегледи мамут, у том случају на истој табли или парцели распоред сорти треба да је по редовима, тако што би 4 до 5 редова била једна сорта, затим 4 до 5 редова била друга сорта опрашивача, па затим трећа сорта итд. Заступљеност више сорти у засаду и њихов правилан распоред обезбеђују да кајсија редовније рађа у односу на засаде где је заступљена само једна сорта.

Када је у питању сортимент кајсије према сортној листи из 1993 године, оне су сврстане у неколико група : **Водеће , Пратеће , Локалне и Перспективне сорте.**

Водеће сорте за производне засаде: М. најбоља, Легеди оријаш. Костјужински, Амброзија(КЛ НС) и Роксана.

Пратеће сорте за производне засаде: Кечкеметска ружа, Цегледи мамут, Цегледи оријаш и Харкот.

Локалне сорте за производне засаде: Њу Џерси - 19, Старк Early Orange, Касни партизан, Нептун, Олимп и др.

Перспективне домаће селекције кајсије: Новосадска 2, Новосадска 3, Новосадска 4, Новосадска 6, Фрушкогорска рана, Новосадска родна, Новосадска касно-цветна, Вера, Биљана и Александар.

Поред овог сортимента интродуковано је доста добрих и квалитетних сорти, које ће бити од значаја за производњу кајсија у Србији.

Од наведених перспективних домаћих селекција кајсије посебни значај за заснивање засада имају НС 4, НС 6 и Новосадска родна, чији се плодови сврставају у екстра класу као и Новосадска касноцветна, чији се плодови сврставају у прву класу.

- **НС 4** је селекција Пољопривредног факултета у Новом Саду. Стабло је слабо до средње бујно, витално, рађа умерено и стабилно. Цвета касно за два до четири дана после М. најбоље, плод је крупан (око 80г) са обилним црвенилом већег дела плода. Сазрева 3 до 4 дана после М. најбоље. Због крупног и атрактивног плода постиже вишу цену на тржишту.

- **НС 6** је селекција Пољопривредног факултета у Новом Саду. Стабло је средње бујно до бујно, витално и врло обилно рађа. Цвета кад и НС 4, сазрева од 10. до 20. јула, плод је крупан (око 60 грама) са обилним црвенилом са сунчане стране. Треба је гајити због обилне родности, величине плода као и виталности стабла.
- **Новосадска родна** је такође селекција Пољопривредног факултета у Новом Саду. Стабло је средње бујно, врло је родна сорта, због чега је и добила назив. Цвета касно 2 до 4 дана после М.најбоље, плод је средње крупан (око 66 грама) и мало спљоштен. Мана код ове сорте је што се врх коштице ломи. Треба је гајити због велике родности и квалитетног плода.
- **Новосадска касноцветна** је настала клонском селекцијом Амброзије. Стабло је средње бујно до бујно, роди на свим категоријама родних гранчица. Врло је родна и почиње да рађа у трећој години. Почиње да цвета око 25. марта. Плод је средње крупан до крупан (око 50 г) са мало руменила са сунчане стране. Сазрева после М. најбоље, а у кишним годинама страда од монилије. Због велике родности и виталности стабла треба је интензивније ширити у новим засадима. Веома је добра за индустријску прераду.

Дипл.инж.Живомир Николић

ЗАШТИТА БИЉА

ЗИМСКО ПРСКАЊЕ ВОЋАКА И ВИНОВЕ ЛОЗЕ

Зимско прскање воћака заузима значајно место у комплексној заштити воћака и винове лозе. Ово прскање није потребно обављати сваке године.

Када се изводи?

- изводи се у периоду мировања вегетације, тј. од опадања лишћа па до почетка кретања пупољака (фенофаза пуцања пупољака)
- температура ваздуха за време извођења зимског прскања треба да је изнад +5°C
- прскати по мирном времену, без ветра и падавина (ако на воћкама има снега прскање не изводити)
- коштичаво воће, малину и купину треба прскати нешто раније, јер вегетација починје раније него код јабучастог воћа
- пре извођења овог прскања, а да би било што успешније воћна сабла треба припремити за то (орезати воћна стабла, остранили суве и полусуве гране, ако је могуће састругати кору са дебла)

Шта се сузбија?

- Зимским прскањем у знатној мери се смањује потенцијал презимљујућих форми штеточина и проузроковача биљних болести, чиме се смањују издаци у редовној заштити у току вегетације
- Иначе штеточине презимљују у различитим развојним облицима – стадијумима
- Сузбијају се **лисне ваши, крушкина бува, штитасте ваши, смотавци пупољака, глоговац, жутотрба, мољци, губар, гриње и др.**
- Исто тако, смањује се потенцијал проузроковача биљних болести и коврцавост листа брескве, рогач шљиве, чајава краставост јабукe и крушке, шупљикавост лишћа коштичавог воћа, монилију и др.

Како се изводи зимско прскање?

- квалитет прскања постиже се обилним прскањем, односно купањем свих грана и гранчица, идући од врха ка доњем делу круне стабла.
- Врло је битно да препарат – пестицид доспе на све делове стабла.

Који се препарати препоручују?

- за презимљујуће форме штеточина, у циљу сузбијања, препоручују се препарати на бази минералних уља: **GALMIN, BELOL, BELO ULJE** у концентрацији 3% за коштичаво, а 4% за јабучасто воће
- за смањење инфекционог потенцијала биљних болести које презимљују на стаблу воћака, треба користити препарате на бази бакра: **BLAUVIT, CUPROXAT, FUNGURAN-OH, BAKAR OKSILORID, KUPRABLAU-WP**
- Препарати на бази бакра се могу комбиновати са препаратима на бази минералног уља, у циљу истовременог сузбијања проузроковача биљних болести и презимљујућих форми штеточина.
- Могу се применити и препарати **ПЛАВО УЉЕ** или **ЦРВЕНО УЉЕ** (комбинација минералног уља и бакра) у концентрацији 2-3% у фази мировања вегетације. У време кретања вегетације треба смањити концентрацију, код јабучастог воћа 1,5% (мишје уши), код коштичавог воћа 1% (бубрење пупољака) и код винове лозе 2% (вунасти пупољак).

НАПОМЕНА

Сви препарати су отровни за људе, животиње, рибе и пчеле. Потребно је придржавати се препорука произвођача о примени препарата, као и мера предострожности уз обавезно коришћење потпуне заштитне опреме како приликом припреме чорбе за прскање, тако и за време извођења прскања.

Дипл.инж. Драгољуб Милосављевић

*

**

ПССС КРУШЕВАЦ